

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Forespørgsel nr. F 38:

Forespørgsel til forsvarsministeren, justitsministeren og IT- og forskningsministeren:

»Hvad kan ministrene oplyse om danske myndigheds kendskab til det USA-ledede globale aflytningssystem Echelon, om danske efterretningsmyndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om aflytning, om danske myndigheds holdning til muligheden for at beskytte sig mod aflytning gennem fri kryptering og om danske myndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om retningslinjer for kryptering?«

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Søndergaard (EL).

(Forespørgslen anmeldt 1/2 2001. Fremme af forespørgslen vedtaget 8/2 2001).

Begrundelse

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg håber naturligvis, at ministrene i dag vil komme med svaret på deres kendskab til det amerikanske aflytningssystem, som også kendes under betegnelsen Echelon. Men på det punkt er jeg ikke særlig optimistisk, skal jeg straks indrømme, for det har jo tidligere været regeringens holdning, at man ikke vil indrømme noget som helst kendskab til det.

Til gengæld håber jeg, at vi i dag kan få startet en afklaring af de aflytningsaktiviteter, som foregår på de store lyttecentraler, som også findes her i Danmark, og som er under opbygning, bl.a. i Skibsbylejren ved Hjørring, hvor Forsvarsministeriet er i gang med at etablere et anlæg, der er langt større, end hvad der kan begrundes i den officielle forklaring om, at der her er tale om at sikre kommunikationen med danske styrker i udlandet.

I forbindelse med det nye anlæg, disse store radomer ved Hjørring, ønsker vi at få undersøgt, hvilke aftaler danske efterretningstjenester har med USA's og Englands efterretningstjenester med hensyn til at udveksle oplysninger, der fremkommer fra den aflytning, der foregår fra disse store lyttecentraler, altså også her i Danmark.

Enhedslisten har i det sidste døgn foretaget en overvågning af dem, der overvåger inde på lyttestationen i Hjørring, og det har haft det bizarre resultat, at man inde fra lyttestationen har fotograferet de journalister, som var mødt frem. Så

overvågningen er ret gennemført, må man sige, også fra efterretningstjenesternes side.

Jeg synes, der er mange dunkle punkter, også om, hvorvidt ministeren overhovedet har hjemmel til at bygge sådan en lyttestation som den i Hjørring. Det er i hvert fald ikke i de svar, der er kommet nu, lykkedes ministeren at dokumentere, at han har hjemmel til at bygge en sådan stor lyttestation.

Han har sådan set, så vidt jeg kan se, simpelt hen taget pengene af kassen. Det er jo ikke så godt.

Så der er meget, som trænger til at blive belyst. Jeg ved godt, at vi med de taletider, der er i dag, ikke får alle spørgsmål forklaret til bunds i den her debat, men jeg håber så, at vi til gengæld kan blive enige om, at regeringen om meget kort tid skal fremlægge en redegørelse om disse her ting for Folketinget. Det vil jeg vende tilbage med et forslag om på et senere tidspunkt under debatten.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg vil besvare forespørgsel F 38 samlet, det vil sige også på vegne af justitsministeren og IT- og forskningsministeren. Det er tidligere blevet oplyst, at vi ikke har kendskab til det såkaldte Echelon-samarbejde ud over de oplysninger, som har været fremme i pressen, og de rapporter fra bl.a. Europa-Parlamentet, som også har været omtalt i medierne.

Der er ikke noget nyt at tilføje i forhold til det spørgsmål. Men jeg vil gerne understrege, at de fleste lande er i stand til at gennemføre elektronisk aflytning, og det er sandsynligt, at de gør det.

Jeg vil også understrege, at vi ikke kan bekræfte eksistensen af det såkaldte Echelon-samarbejde, men vi kan på den anden side heller ikke afvise, at det eksisterer.

Vedrørende spørgsmålet om danske efterretningsmyndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om aflytning kan jeg oplyse følgende:

Forsvarets Efterretningstjenestes opgave er at indsamle, bearbejde og formidle information om forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, herunder for de danske enheder m.v. i udlandet.

Forsvarets Efterretningstjenestes efterretningsmæssige virksomhed er begrundet af, at

Forsvarets Efterretningstjenestes størrelse og kapacitet på forskellige områder er afhængig af samarbejde med andre landes efterretningstjenester.

Samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester er i sagens natur meget følsomt, og det er ikke muligt her at komme ind på de nærmere detaljer i forbindelse med samarbejdet. Det finder sted på regeringens ansvar, og jeg modtager løbende informationer om tjenestens samarbejdsaftaler.

På tilsvarende vis kan jeg på vegne af justitsministeren oplyse, at de opgaver, som Politiets Efterretningstjeneste skal varetage, forudsætter et samarbejde med andre landes efterretningstjenester eller sikkerhedstjenester. Det er her en almindelig forudsætning, at der ikke gives nærmere oplysninger om samarbejde. Det er derfor i sagens natur ikke muligt at give oplysninger herom i salen.

Vedrørende kryptering oplyser IT- og forskningsministeren, at det som bekendt er regeringens ønske at fremme IT-udviklingen mest muligt. En væsentlig forudsætning herfor er, at der skabes tillid til sikkerheden i anvendelse af elektronisk kommunikation. Et vigtigt redskab til at højne sikkerheden i kommunikationen er brugen af kryptering.

Det er derfor regeringens holdning, at den nuværende danske krypteringspolitik, som er baseret på fri anvendelse og import af kryptering, skal fastholdes. Regeringen vil ikke gennemføre reguleringer med nøgledeponering.

Regeringen vil aktivt fremme brugen af kryptering som middel til at øge sikkerheden i kommunikationen mellem borgere og myndigheder. Det er initiativer, hvor det offentlige gennem sin efterspørgsel fremmer opbygningen af den nødvendige infrastruktur og udbredelse af standardiserede krypteringsprodukter.

For så vidt angår danske myndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om retningslinjer for kryptering, kan jeg på vegne af IT- og forskningsministeren oplyse følgende: De internationale beslutninger vedrørende eksportkontrol med krypteringsprodukter finder sted i eksportkontrolregime Wassenaar, hvor Danmark, USA og Storbritannien er blandt medlemslandene.

Beslutninger implementeres i Danmark ved ændringer i EU-forordningen om udførsel af bl.a. krypteringsprodukter. Retningslinjer for borgernes og virksomhedernes anvendelse og

import af krypteringsprodukter fastsættes af det enkelte lands regering.

Den internationale udvikling på området overvåges løbende af regeringens følgegruppe om kryptering. Følgegruppen blev nedsat i december måned 1998. Der foregår ikke i det regi et samarbejde med USA's og Storbritanniens regeringer og myndigheder om spørgsmål vedrørende kryptering.

Forhandling

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes jo, at det må være muligt for ministre at give mere detaljerede oplysninger om, hvad det rent faktisk er for samarbejdsaftaler, som de danske efterretningstjenester har med USA og Storbritannien.

I England har efterretningstjenesten årlige redegørelser, hvor der faktisk er ret detaljerede oplysninger, som bl.a. bekræfter – det kan man i hvert fald læse i den britiske efterretningstjenestes rapport – at man i fællesskab i kraft af den såkaldte UKUSA-aftale mellem USA og Storbritannien driver en række kommunikationssystemer, det vil altså sige aflytningssystemer.

Der har endda været et eksempel på, at den britiske tjeneste i 3 dage simpelt hen har kørt det amerikanske system, fordi det amerikanske system var gået ned, og så overtog briterne hele Echelon-systemet.

Så det vil sige, at ministeren jo ikke i længden vil være i stand til at bestride, at dette samarbejde foregår. Det håber jeg da heller ikke at ministre vil forsøge på i dag. Det er jo i hvert fald offentligt tilgængeligt i briternes egne offentlige redegørelser.

Derfor vil jeg godt bede om, at vi får en redegørelse for, hvad det er for aftaler om udveksling af oplysninger. Herunder: Hvad bruges de danske lyttecentraler til i den forbindelse? Det må være muligt at give offentligheden og Folketinget en noget dybere redegørelse for det.

Der er jo bl.a. spørgsmålet: Hvorfor bygger man en station ved Hjørring med en meget, meget stor lyttekapacitet, som formentlig har kostet – ja, ministeren kender jo tallene, jeg kan ikke få dem at vide – måske 50 mio. kr.?

Hvad er det egentlige formål med denne lyttecentral? For det officielle formål, at den skulle tjene til at sikre kommunikationen til danske soldater i udlandet, ville jo ikke på nogen måde nødvendiggøre et så gigantisk anlæg.

Vi havde jo også en sag, hvor det viste sig, at en medarbejder fra et amerikansk firma, som også har leveret lytteudstyr til amerikanske myndigheder, var iført en amerikansk regeringsskjorte. Det er noget, der jo klart tyder på, at de firmaer, der har leveret materiellet, kan være firmaer, som indgår i et tæt samarbejde med den amerikanske efterretningstjeneste, herunder NSA, der driver Echelon-systemet.

Hvordan kan vi være sikre på, at der ikke ved den aflytning, der foregår på vores egne stationer, på de engelske og amerikanske, finder en udveksling af oplysninger sted, som også indeholder ulovlig aflytning i forhold til danske borgere, virksomheder og organisationer?

Det kan vi rent faktisk ikke være sikre på. Og det må være muligt at give Folketinget og offentligheden en bedre information end den, som vi hidtil har fået. Det må være muligt at give oplysninger, som kommer noget dybere ned i det her problemfelt.

Med henblik på det, således at vi kan komme videre i arbejdet, skal jeg fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at der er brug for internationale aftaler til beskyttelse af borgere, organisationer og virksomheder imod spionage og ulovlig aflytning, opfordrer Folketinget regeringen til inden jul at fremsende en redegørelse:

- om de eksisterende internationale aftaler, herunder UKUSA-aftalen og de danske aftaler med fremmede efterretningstjenester om udveksling af oplysninger indhentet ved aflytning,
- om den tekniske udvikling på området, herunder formålet med og kapaciteten på de danske lyttestationer og lovhjemlen til denne aktivitet
- samt om regeringens planer til fremme af internationale aftaler, der kan beskytte civilsamfundet mod spionage og ulovlig aflytning og sikre en ret til fri kryptering, herunder en dansk politik for de forhandlinger, som danske myndigheder fører om mulighederne for at bryde eller omgå krypteringskoder.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 86).

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se foran). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Og så skal vi have den næste ordfører på talerstolen. Det er fru Pernille Blach Hansen.

Pernille Blach Hansen (S):

Forespørgerne har ved efterhånden adskillige lejligheder rettet henvendelse til de ministre, der er til stede i dag, for at søge at få bekræftet eksistensen af et globalt aflytningssystem kaldet Echelon.

Trods forskellige avisskrivelser og historier finder vi ikke fra Socialdemokratiet, at der er kommet afgørende nyt frem i forhold til det, vi tidligere har diskuteret. Echelon skulle angiveligt være et samarbejde mellem flere af Danmarks nære partnere.

Regeringen har flere gange oplyst, at man ikke ud over den omtale, der har været i pressen og i rapporter fra eksempelvis Europa-Parlamentet, har kendskab til eksistensen af Echelon-samarbejdet. Det er også tidligere blevet oplyst, at forsvaret, herunder Forsvarets Efterretningstjeneste, hverken deltager i eller bidrager til det såkaldte Echelon-samarbejde.

I Socialdemokratiet finder vi ikke, der er grundlag for at drage de oplysninger i tvivl. Vi finder, at det er helt i orden, at Forsvarets Efterretningstjeneste skaffer information om forhold i udlandet, der er af væsentlig betydning for danske sikkerhedsinteresser. Heri indgår bl.a. sikkerheden for danske soldater, der deltager i de forskellige internationale opgaver, et aspekt, som jo ikke er blevet mindre betydningsfuldt i takt med Danmarks stadig stigende internationale engagement.

Socialdemokratiet har forståelse for, at det af hensyn til efterretningstjenesternes meget følsomme virksomhed ikke over for offentligheden kan oplyses, hvilke samarbejdspartnere man har. Men på den anden side skal der selvfølgelig være en demokratisk kontrol af efterretningstjenesternes virksomhed. Folketinget har i dag gennem folketingsudvalg vedrørende efterretningstjenesterne indseende med både Forsvarets Efterretningstjeneste og Politiets Efterretningstjeneste.

Socialdemokratiet vil desuden gerne understrege, at vi som forslagsstillerne også er optaget af, at danske borgere og danske virksomheder har mulighed for at kommunikere sikkert.

Vi er enige i, at det drejer sig om at fremme brugen af stærk kryptering til støtte for sikker elektronisk kommunikation og handel. Den nuværende danske politik, som bygger på en fri

import og fri anvendelse af kryptering for borgere og virksomheder, støtter vi derfor fuldt ud.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, nu mener Socialdemokratiets ordfører, at der er nogle avisskriverier. Dermed hentyder hun formentlig bl.a. til den omfattende serie af artikler, der har været i Ekstra Bladet, som faktisk dokumenterer ret grundigt, at der er tale om et internationalt net af aftaler med hensyn til aflytning.

Jeg synes, at det centrale spørgsmål da også for Socialdemokratiet – det vil jeg gerne spørge om – burde være, hvordan vi kan være sikre på, at der ikke foregår ulovlig aflytning, at der ikke foregår systematisk aflytning af borgerne.

Jeg synes ikke, at den demokratiske kontrol på nogen måde er betryggende, og derfor vil jeg også godt spørge, om Socialdemokratiet ikke er indstillet på at bede regeringen om en redegørelse.

Så siger fru Pernille Blach Hansen, at regeringen går ind for stærk kryptering, men er man ikke opmærksom på i Socialdemokratiet, at Danmark faktisk deltager i forhandlinger, der går ud på at omgå krypteringskoder, bl.a. i ILET's regi, som det hedder, således at efterretningstjenesterne alligevel får mulighed for at afkode det, som vi tror vi kan sende til hinanden i sikkerhed, og bekymrer det ikke Socialdemokratiet?

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

En kort bemærkning til hr. Knud Erik Hansen, inden fru Pernille Blach Hansen får ordet.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg hørte en bekymring, selvfølgelig, for borgerne. Men jeg mener også, at fru Pernille Blach Hansen mest interesserede sig for efterretningsvæsenet og dets opgave i den forbindelse.

Jeg synes egentlig, at man skulle bekymre sig på en lidt anden måde, for det, der rent faktisk sker med den her aflytning, er, at efterretningsvæsenet går ind og aflytter civil kommunikation. Det gør jo, at vi som civilsamfund, som demokratisk samfund, også har et behov for at få oplyst, hvad det er for noget, man lytter på, hvad det er for noget, vi faktisk skal beskytte os imod, hvad det er for noget, Danmark er involveret i.

Dette er ikke kun en efterretningssag. Det bliver også en sag for demokratiet, når efterretningsvæsenet går ind og lytter på civil kommunikation.

Så ved vi godt, og det er jo så det, vi får at vide, at man sorterer det fra, men jeg synes, vi har brug for som borgere også at få at vide, hvad det er for noget, man lytter på, og hvilket omfang det har. Derfor vil jeg godt spørge Socialdemokratiet, om de vil være med til at sikre, at borgerne rent faktisk ved, hvad det er, der lyttes på, og ved, hvad det er, de så også skal beskytte sig imod, for den oplysning har vi faktisk kun fra forskellige kilder. Regeringen har holdt den meget markant tilbage.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Hr. Keld Albrechtsen spørger, hvordan vi kan være sikre på, at der ikke sker ulovlig aflytning. Jeg antager, at hr. Keld Albrechtsen hermed mener: Hvordan kan vi være sikre på, at der ikke sker ulovlig aflytning af danske borgere i Danmark?

Der har jeg da bare det at sige, at Forsvarets Efterretningstjeneste og forsvarsministeren jo gentagne gange har oplyst, at man ikke aflytter civil kommunikation i Danmark. Hvis Forsvarets Efterretningstjeneste rent faktisk gjorde det, ville ministeren ganske givet også komme ud i problemer. Det er jo derfor, vi netop har et kontroludvalg, hvor der sidder folketingsmedlemmer for at overvåge, at det foregår efter reglerne, og jeg har faktisk fuld tillid, både hvad angår ministeren og Forsvarets Efterretningstjeneste, til, at det kan man sagtens håndtere.

Så spørger både hr. Keld Albrechtsen og hr. Knud Erik Hansen: Hvad så med borgerne?

Selvfølgelig drejer det her sig grundlæggende om at sikre, at folk har muligheder for at beskytte sig mod aflytning, men der er vel ingen politikere i Danmark, der nogen sinde kan garantere alle borgere i Danmark, at der ikke et eller andet sted i verden er en eller anden, som på et eller andet tidspunkt kunne finde på at aflytte dem. Det er da meget sandsynligt, at der et eller andet sted i verden på et eller andet tidspunkt kunne være nogen, der både teknisk kunne aflytte og også ville gøre det, medmindre man giver folk nogle reelle redskaber.

Det er jo også derfor, vi er optaget af kryptering, og der hæfter jeg mig bl.a. ved, at IT-sikkerhedsrådet jo har udtalt, at der på det danske marked allerede er adgang til en bred vifte af

krypteringsprodukter, som forventes at opfylde ethvert tænkeligt behov for at anvende kryptering.

Regeringen har jo samtidig oplyst, at den faktisk vil gå forrest i forhold til at efterspørge kryptering, og det mener jeg da er den vej, vi skal gå. Vi kan aldrig garantere alle danske borgere, at de aldrig nogen sinde har risiko for at blive aflyttet. Jeg personlig ville i hvert fald ikke gøre det. Jeg ved ikke, om SF eller Enhedslisten ville gøre det, men jeg mener, at det, vi skal gøre, er at give folk nogle redskaber og snakke om kryptering, og det er vel dér, vi skal have den centrale debat.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jamen er fru Pernille Blach Hansen klar over, at danske myndigheder i realiteten samarbejder med bl.a. USA og England om at gøre det muligt at knække krypteringskoder? Det vil sige, at samtidig med at man ud ad vinduet hævder, man går ind for fri kryptering, fører man hemmelige drøftelser med fremmede magter om at gøre det umuligt at sikre det, man sender elektronisk.

Jeg har fået brev fra justitsministeren, hvori det eneste, han vil meddele, er, at disse drøftelser med andre lande – som Forskningsministeriet i øvrigt troede vi slet ikke havde, men det kom så frem, at vi alligevel havde dem – har fortløbig karakter. Det er, hvad justitsministeren havde at meddele om disse drøftelser. Det synes jeg ikke er betryggende.

Jeg synes heller ikke, det er betryggende, at der eksisterer samarbejdsaftaler med USA og England om udveksling af oplysninger. Hvordan kan vi være sikre på, at de oplysninger om f.eks. aflytning af danske borgere og virksomheder, som på den måde udveksles med USA og England, ikke krænker dansk lovgivning og danske retsprincipper? Hvilken garanti kan Socialdemokratiets ordfører give for dét?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg mener ikke, at det svar, fru Pernille Blach Hansen gav, er korrekt. Jeg mener, at regeringen oven i købet har sagt, at vi lytter, men at vi ikke bruger al information. Så det, borgerne er udsat for, er faktisk, at vi har et apparat, der lytter på civil kommunikation.

Hvis fru Pernille Blach Hansen vil afkræfte det, så vil jeg meget gerne høre det gentaget fra

talerstolen. Antennerne er jo rettet mod satellitter, hvorigennem der også foregår civil kommunikation, og hvor man så efterfølgende har brug for at sortere den civile kommunikation fra.

Og det har borgerne brug for at få oplyst. Hvis man skal beskytte sig, så har man brug for at få oplyst, hvad det er for noget, der lyttes på, hvad det er, borgerne bliver aflyttet på. Det kan godt være, det ikke bliver brugt. Der kunne jeg godt ønske mig, at regeringen og Socialdemokratiet havde det samme mod, som man har haft i Holland, hvor man klart også begynder at reddegøre for det potentiale, der ligger i aflytningen, så man også som borger ved, hvad det er, man skal beskytte sig imod.

Jeg vil godt spørge fru Pernille Blach Hansen: Vil Socialdemokratiet være med til at sørge for, at borgerne faktisk ved, hvad det er, de skal beskytte sig imod?

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Jeg kan ikke bekræfte hr. Keld Albrechtsens forlydende om, at danske myndigheder samarbejder med andre myndigheder om at knække krypteringskoder.

Men jeg vil da synes, at det i et bredere perspektiv er naturligt, at danske efterretningstjenester også diskuterer med andre efterretnings-tjenester, når det f.eks. drejer sig om at beskytte danske soldater, der er udsendt i international tjeneste, hvad enten det nu er på Balkan eller i Afrika. Der kan man da få oplysninger frem, som er af vital betydning for de soldaters liv og sikkerhed, som vi rent faktisk sender ud.

Hele den her debat er jo lidt en pseudodebat, for i virkeligheden er hr. Keld Albrechtsen jo ikke specielt begejstret for efterretningstjenester overhovedet og vil helst have det hele frem og ligge åbent på bordet. Og så er det eneste, der er helt sikkert, da i hvert fald, at den mulighed, vi i dag har for at beskytte vores udsendte soldater i andre lande, forsvinder, for efterretningstjenesters virksomhed må jo et eller andet sted pr. definition også være noget, der ikke lægges frem i Folketingssalen.

Det drejer sig om følsomme oplysninger, når man samarbejder med andre lande, og her mener jeg, at det under de omstændigheder, vi har, er nødvendigt at beskytte danske interesser, danske soldater og dansk sikkerhed. Der kan vi så være uenige.

Hr. Knud Erik Hansen spørger, om vi lytter på civil kommunikation. Jeg synes ellers, jeg var

meget klar i mit tidligere svar. Så lad mig gøre det endnu klarere: Forsvarets Efterretningstjeneste aflytter *ikke* danske statsborgere eller personer, der er bosat i Danmark. Det fremgår helt klart. Det gør Forsvarets Efterretningstjeneste ikke. Man aflytter ikke civil kommunikation i Danmark. Derom er der ingen tvivl, og hvis man nogen sinde kom til at gøre det, så er jeg sikker på, at den ansvarlige minister ville komme i meget, meget store vanskeligheder og Folketingets Kontroludvalg ville børe meget, meget dybt og grundigt i sagen. Så der har jeg overhovedet ingen grund til at drage ministerens svar i tvivl.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Keld Albrechtsen for den tredje og sidste korte bemærkning til den socialdemokratiske ordfører.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jamen lad mig så spørge fru Pernille Blach Hansen: Hvordan har man sikret sig, at disse store radomer ved Hjørring – jeg ved ikke, om fru Pernille Blach Hansen har set dem, det er et ganske imponerende stort bygningsværk – ikke aflytter telekommunikation, der hidrører fra Danmark? Hvordan har man sikret sig det?

Jeg tror faktisk nærmest ikke, det kan lade sig gøre rent teknisk. Det tvivler jeg meget stærkt på, og det er det, vi gerne vil have en redegørelse for, fordi vi ved, at systemet i England og USA går ud på en systematisk aflytning af telekommunikation, systematisk og uden dommerkendelse, af store mængder af telefonsamtaler og telexer, telefaxer osv.

Så bruger fru Pernille Blach Hansen den der standardundskyldning med, at det er af hensyn til danske soldaters sikkerhed. Den kan efterhånden bruges som begrundelse for enhver fravigelse af retssikkerheden. Men den er ikke acceptabel. Selvfølgelig skal vi beskytte danske soldater, men det kan ikke begrunde en generel fravigelse fra alle retssikkerhedsprincipper.

Derfor vil jeg godt spørge fru Pernille Blach Hansen, om hun vil sætte sig ind i og sørge for at få undersøgt, hvad det er for nogle forhandlinger om at bryde kryptering, som Danmark rent faktisk deltager i, og som justitsministeren jo har bekræftet i sit svar til mig at Danmark rent faktisk deltager i, men som vi kan ikke få noget at vide af justitsministeren om, fordi han simpelt hen bare betragter disse forhandlinger som fortrolige.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg vil godt have en positiv bekræftelse: Er det rigtigt, at Danmark på ingen måde deltager i aflytning af internetforbindelser, af nogle telefonsamtaler, af civile kommunikationssatellitter, at intet af det udstyr, som Danmark har, er rettet mod kanaler, hvor der foregår civile samtaler?

Det er klart, hvis denne her debat alene havde været en debat om, at efterretningsvæsenet kun aflyttede på militære kommunikationskanaler, havde det været en anden debat; men debatten her kommer jo frem, fordi der er antenner, der også er rettet mod civil kommunikation, også er rettet mod internetforbindelser og andre forbindelser, hvor vi som almindelige borgere kommunikerer.

Jeg vil godt spørge fru Pernille Blach Hansen: Vil fru Pernille Blach Hansen bekræfte, at man udelukkende lytter på kommunikationssignaler, som ikke har noget indhold af civil kommunikation?

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Fru Pernille Blach Hansen, og derefter er jeg næsten sikker på, at vi kan gå videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Til hr. Knud Erik Hansen: Det, jeg faktisk sagde, var, at Forsvarets Efterretningstjeneste ikke aflytter danske statsborgere eller personer bosat i Danmark.

Omvendt står det faktisk i loven om Forsvarets Efterretningstjeneste, at man skal indhente oplysninger – men ikke på danske statsborgere eller personer bosat i Danmark. Det er det, jeg siger.

SF og hr. Knud Erik Hansen er tilsyneladende optaget af at beskytte den civile kommunikation, når der er danske statsborgere involveret; og jeg kan sige, at der kan SF så være helt rolig, for det gør Forsvarets Efterretningstjeneste ikke.

Så bliver der spurgt til fra hr. Keld Albrechtsens side: Hvordan har man sikret sig, at der ikke fra Hjørring aflyttes netop på danske statsborgere eller personer bosat i Danmark? Og der kan jeg sige, at jeg er nødt til at henvise til Kontroludvalget; det er der redegjort for i forhold til Kontroludvalget. Og det er vel også her, man må tage hensyn til, at der altså er tale om følsomme oplysninger, hvad enten de er af teknisk karakter.

ter eller af reel karakter i forhold til, hvem man samarbejder med.

Skal efterretningstjenesterne have nogen mening overhovedet, og det er de desværre nødt til at have i et demokratisk samfund, må man også respektere, at det altså ikke er det hele, der kan lægges åbent frem i Folketingssalen; så mister efterretningstjenesterne i hvert fald fuldstændig deres værdi. Vi kan alle sammen begræde, at det er nødvendigt med efterretningstjenester, når vi har et demokratisk land; men det er det jo tilsyneladende, fordi der er folk, der ikke følger de demokratiske spilleregler, hvad enten de retter sig mod ting i Danmark eller uden for Danmark.

Derfor mener jeg i virkeligheden, at det, vi burde diskutere, var: Hvordan giver vi folk redskaber, hvordan giver vi civile danskere redskaber, sådan at de kan beskytte sig mod at blive aflyttet, bl.a. ved kryptering? For om de aldrig nogen sinde bliver aflyttet af en eller anden tilfældig person et eller andet sted i udlandet, vil jeg i hvert fald ikke garantere, for de teknologiske muligheder er der jo på forskellige områder allerede i dag.

Så jeg synes i virkeligheden, at det, der ville være interessant at diskutere, ikke er, om man bliver overvåget på et eller andet tidspunkt, men derimod: Hvordan kan man bedst beskytte sig, hvis man har nogle oplysninger, man ikke ønsker andre skal få kendskab til?

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Svend Aage Jensby som ordfører.

Svend Aage Jensby (V):

Ja, hr. Albrechtsen, så står vi her igen for tredje gang på godt 2 år, samtidig med at hr. Keld Albrechtsen har besværet embedsværket i Justitsministeriet, Forsvarsministeriet og IT- og Forskningsministeriet med et hav af spørgsmål. Man kunne forestille sig, at hr. Albrechtsens videnbehov var dækket, men det er det jo altså ikke, siden vi nu som sagt skal stå her for tredje gang.

Jeg kan ikke lade være med at stille mig selv spørgsmålet: Hvad er det for en ubændig interesse, hr. Albrechtsen demonstrerer, navnlig for vores efterretningstjenester? Jeg tror, jeg vil lade det hænge i luften.

Jeg er tilfreds med forsvarsministerens besvarelse af forespørgslen, hvor et af punkterne jo var, om ministeren vil fortælle om danske efterretningsmyndigheders samarbejde med USA og Storbritannien. Det skulle bare mangle, om vi skulle stå og høre noget om det her i en åben for-

samling. Nej, hr. Albrechtsen! Derfor vil jeg gerne sige tak til forsvarsministeren for den besvarelse; den er jeg ganske tryk ved. Vi har, som der er sagt fra fru Pernille Blach Hansens side, demokratisk kontrol af ansvarlige politikere med vores efterretningstjenester. Det er jeg tryk ved.

Jeg kunne forstå på det forslag til vedtagelse, som hr. Albrechtsen fremsatte, at der dér efterlyses regler, lovhjemmel for efterretning, FE's virksomhed. Der vil jeg anbefale hr. Albrechtsen at gå hjem og læse noget om forsvarrets formål og opgaver – hvis ikke jeg husker meget galt, så er det i § 11 – og de dertil hørende udførlige bemærkninger i forslaget. Der er det nemlig udtrykkeligt beskrevet, at vores FE her i Danmark skal have mulighed for at foretage nødvendig efterretningsindhentning, ikke af danske statsborgere her i landet, men i øvrigt om forhold af sikkerhedsmæssig karakter. Der er lovhjemmel for det.

Hvis hr. Albrechtsen så – det kan jeg jo lige så godt sige for at spare tid – spørger: Hvor er så hjemmelen for PET's virksomhed? Ja, dér vil jeg henvise til straffeloven og retsplejeloven, som jo klart regulerer den tjenestes beføjelser, og hvornår den tjeneste kan træde i funktion. Så har vi afklaret det.

Derfor kan hr. Albrechtsen ikke og for øvrigt heller ikke hr. Knud Erik Hansen forvente yderligere kommentarer fra min side på de spørgsmål.

Jeg vil dernæst sige, at det naturligvis for mit parti er centralt, at befolkningen, borgerne i et demokratisk land kan kommunikere frit og trygt, uden at der sker indgreb i den kommunikation. Derfor lægger vi også vægt på de muligheder, der er for kryptering. Der er jo reelt fri kryptering. Men vi lægger meget vægt på mulighederne for stærk kryptering.

Jeg kan jo se af svaret på spm. nr. S 1097 – et svar, som jo i øvrigt også hr. Albrechtsen har fået – fra IT- og forskningsministeren, at der udtrykkeligt over for professor Mads Bryde Andersen er redegjort for regeringens holdning til de her spørgsmål, herunder regeringens positive indstilling til stærk kryptering m.v. Det er jeg meget tryk ved; det er vi i Venstre tilfredse med, for som sagt lægger vi stor vægt på, at det kan ske.

Og indgreb kan, vil jeg gerne sige til hr. Albrechtsen, som sagt kun ske efter dommerkendelse, hvis det er herhjemme. Sådan er systemet.

Jeg vil sige, at det kunne være tankevækkende, hvis hr. Albrechtsen f.eks. ville fortælle os andre lidt om, hvilke aktiviteter den russiske ef-

terretnings-tjeneste eller andre tjenester fra f.eks. Iran eller Irak udøver her i landet. Det har aldrig optaget hr. Albrechtsen; der er ikke stillet forespørgsler om det. Men jeg tror da, at det vil interessere den danske befolkning lige så meget. For nu synes jeg ikke, at vi kan trække ret meget mere rundt i det her.

Jeg kan med det samme sige, fordi det er fornødent af hensyn til formanden og andre medlemmers tid, at jeg ikke agter yderligere at komme med kommentarer til debatten.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan forstå, at hr. Jensby er ked af, at vi skal bruge tid på at diskutere det her, og så spørger han, hvorfor jeg bliver ved med at stille spørgsmål. Jamen det gør jeg af den enkle grund, at jeg ikke får nogen svar på de ting, som lægges frem i gode, veldokumenterede artikler i pressen, f.eks. i Ekstra Bladet og i udlandet, i rapporter, og som tyder på, at der finder en omfattende ulovlig aflytning sted, samtidig med at vi ved, at vi har efterretningsaftaler her i Danmark og en meget stor lyttekapacitet på vores aflytningsstationer. Så må hr. Jensby altså undskylde, så bliver vi ved med at stille spørgsmål, indtil vi får svar. Det er nu engang vores arbejdsmetode.

Så mener hr. Jensby, at der er lovhjælp. Men kan hr. Jensby så forklare, hvordan bevilningen til lyttestationen ved Hjørring er fremkommet? Vi har jo spurgt adskillige gange: Hvor er hjemmelen? Det er jo dog således, at der skal være en bevilling i finansloven eller i Finansudvalget til at opføre ting, der koster mere end 10 mio. kr., og ministeren har erkendt, at det koster mere end 10 mio. kr., men ministeren har aldrig kunnet fremlægge nogen som helst bevilling vedtaget af Folketinget.

Generer det ikke hr. Jensby, at ministeren bare tager af kassen uden at have lovhjælp til det? Det er da en fantastisk ordning direkte i strid med grundloven. Jeg er godt klar over, at hr. Jensby ikke bryder sig om den her diskussion, men når det kommer til, at man direkte overtræder Folketingets bevillingsregler, må selv hr. Jensby da være enig i, at der er et problem.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Albrechtsen, den røde knap betyder, at tale-tiden er udløbet, selv om man er ivrig.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Nu kan det jo godt være, at vi ikke får et svar i den her demokratiske debat, vi har, men jeg synes faktisk, at det er en alvorlig sag. For det her er i bund og grund en sag, der drejer sig om, om man skal beskytte efterretningsvæsenet, eller om man skal beskytte borgerne.

Når det er sådan, at det teknisk er muligt at aflytte civil kommunikation, når det er sådan, at man har antenner, som er rettet mod civil kommunikation, så vil det være mærkeligt, hvis man ikke også lytter på civil kommunikation.

Så ved jeg godt, at hvis det skal fungere efter loven – og det er så måske også det, det gør, det ved vi jo ikke – så skal efterretningsvæsenet sortere alt, hvad de får af civil kommunikation fra, for det må de ikke bruge. Men essensen er, at borgerne er udsat, i hvert fald potentielt udsat for at blive aflyttet med de antenner og det tekniske udstyr, vi har.

Vi synes i SF, at det ville være rimeligt, hvis vi skal følge demokratiske principper – og jeg synes egentlig også, at Venstre burde gøre det – at vi er med til at sikre, at borgerne så også ved, hvad det er for noget, de bliver udsat for, hvor det er man lytter, og hvor de kan risikere at man faktisk lytter på deres samtaler. Det er jo ganske omfattende; det er telefonsamtaler, det er Internettet, det er fax, og det er mange andre steder, hvor man teknisk kan lytte, og jeg synes, borgerne har ret til og bør have oplysninger om, hvor man potentielt kan blive aflyttet.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg har forstået, at hr. Jensby har fået et nyt standpunkt, og det respekterer formanden naturligvis.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Ja, hr. formand, det er rigtigt, jeg har ændret standpunkt. Men det er nu ikke for at deltage yderligere i debatten, det er kun for at være høflig over for hr. Albrechtsen og henlede hr. Albrechtsens opmærksomhed på, at hvad angår de bevillingsmæssige forhold vedrørende det, som optager hr. Albrechtsen og har gjort det længe vedrørende det så meget omtalte system i Hjørring, vil jeg henlede opmærksomheden på det svar, forsvarsministeren har givet til Finansudvalget den 20. marts 2001.

Det drejer sig om spm. 9-13, og dem tror jeg hr. Albrechtsen har adgang til, de er jo helt offi-

cielle. (Ophold). Ja, det var jo det jeg tænkte: hr. Albrechtsen kendte jo svarene – netop! Og derfor ved hr. Albrechtsen godt, at der sondres mellem anlæg og drift. Så skal vi da ikke bruge tid på at diskutere sådan noget.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det glæder mig, at hr. Jensby også har haft lejlighed til at studere de svar, for i disse svar fra Finansudvalget, som jeg står med her, har ministeren jo så lavet den snedige opdeling af byggeriet i de muranlæg og sådan noget, som radomerne står på, og så selve radomerne, og det har han så skilt ad. Det skulle så bringe det ned under 10 mio. kr. Det gør det også for byggegrundens vedkommende, men ikke for radomerne. De er stadig væk over 10 mio. kr., og det er jo en anlægsinvestering.

Derfor må jeg desværre sige til hr. Jensby, at det ikke er lykkedes, selv om det er meget kunstfærdigt, det anerkender jeg, det er et meget kunstfærdigt stykke arbejde, ministeren har gjort med at få det mingeleret, men det er altså ikke lykkedes ministeren at fremskaffe en egentlig bevillingsmæssig hjemmel. Det er det ikke, vil jeg gerne sige til hr. Jensby. Man har taget disse her penge uden at spørge Finansudvalget, uden at have det med i finansloven, uden en hjemmel. Det synes jeg er et alvorligt problem. Og uanset hvad vi kan være uenige om, hr. Jensby, med hensyn til efterretningsvæsener osv., så burde vi dog kunne være enige om, at ministre ikke må tage af kassen, uden at der er en udtrykkelig bevilling. Det vil jeg godt spørge hr. Jensby om, om han ikke er enig i.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Helge Adam Møller som ordfører.

Helge Adam Møller (KF):

Så skal vi til det igen. Det er jo sådan den årlige begivenhed, og derfor var det dejligt at høre forsvarsministerens tale, som var prisværdig kort og klar, og som præcis besvarede de spørgsmål, der var stillet i forespørgslen.

Lad mig starte med tre overordnede synspunkter, som gælder for den konservative folketingsgruppe:

For det første må et demokratisk samfund som det danske have viljen og evnen til at sikre sig mod personer, organisationer eller lande, som ønsker at true landets indre eller ydre sikkerhed. Det er faktisk derfor, vi har efterret-

ningstjenester, hvad enten det er politiets, eller det er forsvarets.

For det andet har et demokrati både en ret og en pligt til at beskytte sig selv. Hvis man ikke gør det, tager man efter min mening ikke demokratiet alvorligt.

For det tredje, som det overordnede synspunkt, er Forsvarets Efterretningstjeneste en del af dansk demokrati og det værn mod de kræfter, som ønsker at angribe demokratiet eller f.eks. danske styrker, som er tjenstgørende i Kosovo, i Bosnien, i Eritrea eller andre steder, og som er udsendt efter en demokratisk beslutning i dette Folketing. Forsvarets Efterretningstjenestes virksomhed er derfor alene rettet mod forhold i udlandet, som har betydning for danske sikkerhedsinteresser. Virksomheden omfatter ikke danske borgere.

Det er helt klart, at Forsvarets Efterretningstjeneste på en lang række områder arbejder sammen med allierede eller andre venligsindede lande. Men samarbejdet med andre landes efterretningstjenester er i sagens natur følsomt. Det skal hemmeligholdes, og derfor kan vi ikke diskutere det i detaljer i Folketinget. Skete det, at vi diskuterede det i detaljer her, ville samarbejdet jo blive umuliggjort, og det vil efter min opfattelse være til skade for dansk demokrati. Men muligheden for at diskutere det har vi jo i det udvalg, der er nedsat, og hvor fem af Folketingets medlemmer har sæde.

Vedrørende muligheden for at beskytte sig mod aflytning gennem fri kryptering kan jeg og den konservative folketingsgruppe helt tilslutte os det, ministeren sagde for en halv time siden: Dansk krypteringspolitik skal være baseret på fortsat fri anvendelse og import af kryptering.

Til sidst kan jeg sige, at vi ønsker grundlæggende ikke at ændre den eksisterende parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne. Vi finder, at ansvaret for efterretningstjenesterne fuldt og helt skal ligge hos én person, nemlig forsvarsministeren eller justitsministeren, når der er tale om Politiets Efterretningstjeneste. Herudover finder vi det rimeligt, at ministeren i overensstemmelse med loven og den hidtidige praksis holder Folketingets udvalg vedrørende disse tjenester orienteret om aktuelle forhold samt om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter, som har betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Sådan er det foregået hidtil, og den praksis ønsker vi at fortsætte. Vi har ikke noget ønske

om at ændre den, for det vil være til skade for dansk demokrati.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu er der jo sket det under denne her debat, som jeg faktisk synes er interessant, men også bekymrende, at fra regeringsbænkene over de borgerlige ordførere er der tilsyneladende enighed om, at der ikke alene eksisterer hemmelige aftaler med USA og England, som Danmark deltager i, men at der også skal gøre det, og at offentligheden og Folketinget ikke skal have adgang til nogen som helst form for information om dem. Jeg synes desværre, at det er det billede, der tegner sig af debattens forløb.

I USA og England har man jo en diskussion om det her, for ligesom det også ville være tilfældet, hvis man gik ud og spurgte danskerne ude omkring, er mange mennesker bekymrede over, at man opretter lytteanlæg, som udveksler pakker af informationer på tværs af grænserne og er i stand til at aflytte civil kommunikation i stor målestok. Det drejer sig om enorme mængder af kommunikation med brug af avanceret computerteknik og med bagdøre, så man kan omgå kryptering.

Jeg vil godt spørge: Bevirker hele den tekniske udvikling af hele dette tekniske overvågningssamfund, som efterretningstjenesterne opbygger på tværs af grænserne, at hr. Helge Adam Møller vil sætte spørgsmålstegn ved, om vi virkelig har systemet under tilstrækkelig parlamentarisk kontrol? Jeg kunne egentlig godt lide at stille det spørgsmål til den konservative ordfører.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Det er ved at blive gentagelser, og jeg synes også, det er gentagelser fra den borgerlige side.

Det omkvæd, man hører, er, at vi har et efterretningstvæsen, der skal beskytte os, og det skal vi ikke røre ved. Det kan vi så diskutere, og vi kan også diskutere de konkrete forhold i Danmark.

Så vil jeg godt prøve med et mere hypotetisk spørgsmål til hr. Helge Adam Møller: Hvis vi nu er i en situation, hvor et efterretningstvæsen i et eller andet land faktisk har en teknik, så de kan lytte på kanaler, hvor der foregår både militær kommunikation og civil kommunikation, og det sker i meget stort omfang, ville det så ikke være rimeligt, at vi som et demokrati sagde, at borgerne skal have oplyst, hvad det er for en aflytning,

der muligvis foregår? Det er ikke sikkert, at vore efterretningstjenester gør det, men det kan være, de andre gør det, og der kan også være nogle banditter, der gør det. Ville det ikke være rimeligt, at borgerne fik oplysning om, hvad det er, der er muligt, også i det danske samfund?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Keld Albrechtsen er nærmest forarget, hvis jeg forstår det rigtigt, fordi Danmark har aftaler med andre lande, hvad enten det er England eller Sverige eller Holland eller Tyskland eller USA, hvor vi bytter oplysninger, som vi har brug for i forbindelse med sikring af danske interesser. Jeg synes til gengæld, der var grund til at være forarget, hvis vi ikke havde det. Det er efter min mening et led i demokratiet, og det er naivt at tro, at der er ikke er nogle, der vil det danske demokrati noget ondt.

Det er naivt at tro, at vi ikke skal sikre os de bedst mulige oplysninger om forholdene ude i de lande, hvor vi har danske soldater, hvor vi har danske politifolk, og hvor vi har nødhjælpsorganisationer eller andre. Her er der altså brug for at have de flest mulige oplysninger om forholdene i de lande, simpelt hen for at kunne sikre de mennesker, der arbejder derude. Det synes jeg er godt, det synes jeg er rigtigt, og det synes jeg er legitimt.

Hr. Knud Erik Hansen stillede mig et hypotetisk spørgsmål, og dem kan man jo stille utrolig mange af. Jeg kan ikke give noget andet svar på det, end at al teknik kan misbruges, og jeg vil godt nævne et eksempel: Hr. Knud Erik Hansen har uden tvivl nede på sit kontor en brevkniv, og den åbner han breve med; det er fornuftigt og legitimt. Men hvis hr. Knud Erik Hansen går ud til dueslaget, hvor min og alle de andres post ligger, kunne han principielt også åbne min post med den brevkniv, og han kunne principielt også gå hen og stikke et andet menneske i ryggen, selv om de to sidste ting ikke er særlig fornuftige. Brevkniven kan misbruges, men selvfølgelig gør hr. Knud Erik Hansen ikke det, og danske efterretningstjenester hverken misbruger noget eller går imod loven.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg godt spørge hr. Helge Adam Møller mere konkret: Når vi nu ser, at man bygger en dansk lyttestation ved Hjørring med en enorm kapacitet, kan hr. Helge Adam Møller så forklare

re mig, hvordan man sikrer, at disse enorme lytteapparater – der i øvrigt er installeret af firmaer, som har et tæt samarbejde med amerikanske myndigheder – ikke aflytter civil dansk kommunikation? Min påstand er, at det kan man rent teknisk ikke sikre, fordi der er tale om en så omfattende aflytningsaktivitet.

Punkt 2: Når man nu erkender, at man har aftaler med USA og England om udveksling af oplysninger, som er fremkommet ved aflytning, hvordan sikrer man sig så, at efterretningstjenesterne ikke byttehandler pakker af oplysninger med hinanden, så de kan få adgang til aflytning, som de ikke selv må foretage lovligt, f.eks. på grund af de danske regler om dommerkendelse? Jeg synes altså, det flertal her i Folketinget, der bakker op om den nuværende ordning, skylder at besvare det spørgsmål af hensyn til retssikkerheden.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Vi kan godt snakke om brevknive, men mit spørgsmål gik ikke på brevknivens farlighed, men om man fik oplysning om den. Jeg er helt sikker på, at hvis det viste sig, at der var masser af brevknive i omløb, og masser af psykopater ville misbruge dem, ville vi få oplysninger om det, og der ville blive højst faresignaler.

Det, jeg faktisk spurgte hr. Helge Adam Møller om, var, hvorfor borgerne ikke kan få en reel oplysning om, hvad det er for en potentiel aflytning, der foregår af civil kommunikation. Det er jo det, vi beder om. Hvis vi skal have en demokratisk debat og snakke om det her i demokratisk sammenhæng, har vi jo brug for oplysninger om, hvad der foregår. Det kræver vi i en masse andre tilfælde, men i dette tilfælde, hvor efterretningsvæsenet går ind og aflytter civil kommunikation, skal borgerne pludselig ikke have oplyst noget.

Der er vitale interesser på spil. Der er vitale interesser på spil for erhvervslivet, der er vitale politiske interesser på spil her, og derfor synes jeg, det er meget vigtigt, at vi får den sag belyst. Men jeg oplever, at De Konservative og andre faktisk tager efterretningsvæsenets parti og ikke tager demokratiets parti i et sådant omfang, at man sikrer, at befolkningen får oplysninger.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Det er, som om debatten går i ring. Jeg synes, jeg kan huske alle spørgsmålene og også svarene fra

for 1 år siden og for 2 år siden, og de kan læses i Folketingets forhandlinger. Men jeg gentager: Forsvarets Efterretningstjeneste foretager ikke nogen aflytning af nogen folks civile kommunikation, når de er bosat i Danmark, hvad enten de er danskere eller udlændinge.

Så spørger hr. Keld Albrechtsen: Hvordan kan jeg sikre mig imod, at dette ikke sker? Det er jo et spændende spørgsmål. Det kan jeg ikke sikre mig 100 pct., og det er der jo ingen der kan. Det er fuldstændig det samme, som at jeg ikke kan sikre mig, at hr. Keld Albrechtsen eller hr. Knud Erik Hansen ikke misbruger deres brevknive. Jeg kan ud fra den viden, jeg har om de mennesker, der bliver ansat, om den kontrol, der er i systemet, om den minister, der er ansvarlig for det, og om det kontroludvalg, der fører kontrol med ministeren, sikre mig, at risikoen er så lille som overhovedet muligt, men selvfølgelig ville jeg og enhver anden være naiv, hvis vi troede, at der eksisterer noget som helst i denne verden, hvad enten det er aflytningssystemer eller brevknive eller våben, som ikke kan misbruges.

Køkkenkniven hjemme på bordet, som de fleste af os bruger til at skære bøffer eller franskbrød og rugbrød ud med, kan også bruges til at slå naboen ihjel med, og så kan hr. Keld Albrechtsen komme herop og spørge mig om et øjeblik: Hvordan sikrer jeg, at køkkenkniven ikke bliver brugt til det? Det kan jeg ikke sikre på anden måde, end at der er en lov, der forbyder det, og der er nogle straffe, der gør, at de, der alligevel gør det, kommer rigtig mange år i spjældet. Men alligevel er der indimellem nogle, der gør det.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg håber da, at ministrene glæder sig over den fuldstændig ubegrænsede tillid, den borgerlige opposition har til ministrenes forvaltning; det må være rart at kunne lune sig ved det.

Men det må jo være muligt for hr. Helge Adam Møller, der tilhører et af de partier, som er blevet orienteret i Folketingets Kontroludvalg, at forklare mig rent teknisk: Hvordan kan den lyttestation ved Hjørring indrettes, så den ikke rammer civil dansk kommunikation? Det, vi beder om at få at vide, er jo ikke alle mulige hemmelige detaljer. Det er simpelt hen, hvordan den station kan opbygges på en sådan måde, at dansk lovgivning respekteres.

Jeg synes, det er utroligt, at vi ikke kan få det at vide, at vi ikke kan få nogen som helst oplys-

ninger, og det bestyrker selvfølgelig min mistanke om, at ikke alt er, som det skal være; det er da klart. Så jeg vil godt bede om en lidt mere præcis forklaring fra et af de partier, der muligvis har fået noget at vide i Kontroludvalget.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hvad jeg har fået at vide af Kontroludvalget, kunne jeg ikke drømme om at fortælle i offentlighed og slet ikke til hr. Keld Albrechtsen.

Hr. Keld Albrechtsen har den grundlæggende holdning, som er i modsætning til den holdning, jeg og Det Konservative Folkeparti har, at når man har en efterretningstjeneste, hvad enten det er politiets eller forsvarrets, er det et sted, hvor man ansætter en række forbrydere, som kun har én ting i hovedet, og det er at skade danske interesser mest muligt. Jeg har den grundlæggende modsatte opfattelse, og alle dem, jeg har talt med, og den viden, jeg har, siger mig, at min opfattelse er rigtig. Det er nogle fornuftige, modne, voksne mænd og kvinder, som i deres arbejde er med til at sikre, at dette demokrati overlever bedst muligt til gavn for de fleste, ja, selv for hr. Keld Albrechtsen.

Men jeg kan ikke garantere, at der ikke kan være én af de mange hundrede ansatte, som indimellem en enkelt gang bryder en lov eller en bestemmelse; det er der også folketingsmedlemmer der gør. Men dertil er der kun én ting at sige: Dem skal vi komme efter, dem skal vi smide ud, dem skal vi straffe, osv. Jeg kan ikke give nogen garanti, for sådan er verden jo ikke skruet sammen, men generelt er jeg glad for, at vi har de to efterretningstjenester.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Knud Erik Hansen som ordfører.

Knud Erik Hansen (SF):

Det er ikke første gang, vi diskuterer Echelon, og det er heller ikke første gang, vi hører regeringen benægte kendskab til Echelon.

Det er blevet til en ordleg: Eksisterer Echelon eller eksisterer Echelon ikke? For os at se en meget uværdig ordleg om et problem, som er ganske omfattende.

De mange oplysninger, der er kommet frem, viser, at det i stort omfang er muligt at aflytte elektronisk kommunikation, og at det foregår i stor skala, i så stor skala, at det faktisk er svært at forestille sig. Det er alvorligt, for den aflytning, der foregår, er rettet imod kommunikati-

onsmedier, der også anvendes til civil kommunikation. Med andre ord kan det, vi normalt betragter som vores private rum, hvor vi kan føre en samtale inden for hjemmets fire vægge, ikke være privat, når vi anvender elektronisk kommunikation, for så udsættes den for organiseret aflytning.

Kald det Echelon eller kald det noget andet, det er faktisk ligegyldigt. Det, der er afgørende, er, at vi som borgere ikke kan være sikre på, at vi kan kommunikere, uden at der er nogen, der lytter.

Det er så ikke sikkert, at de, der lytter, bruger det, men det er sikkert, at de kan lytte.

Sådanne aflytningsmuligheder rammer selvfølgelig klart dem, der har en kommunikation, hvor en tredjepart kan have interesse i kommunikationen. Det er erhvervslivet, der er udsat, og det er politisk aktivitet. Det er en ganske alvorlig ting også for et demokratisk samfund.

Det er et potentielt overvågningssamfund, vi står over for, som egentlig hører totalitære regimer til, men som ethvert demokratisk samfund bør bekæmpe med alle mulige tilgængelige midler.

Hvad oplever vi så? Ja, så oplever vi faktisk en regering, der har mest travlt med at benægte, at den kender noget til Echelon. En leg med ord, der dækker over problemet, som er ganske alvorligt for demokratiske principper og også for retten til privatliv.

Vi synes i SF, det havde klædt regeringen, hvis den havde sagt: Det her er et problem. Vi skal gøre noget ved det. Vi skal sørge for, at folk får oplyst, hvad det er, der er muligt, hvad det er, de kan blive udsat for.

Vi vil ikke afvise i SF, at der faktisk foregår en sortering af disse informationer, således at de ikke bliver brugt. Men vi synes, det ville have klædt regeringen, at den også fortalte befolkningen, hvad det er for noget, man har gang i, hvad det er for en sortering, man så foretager, og hvad det er, folk risikerer, hvis de oplysningerne, der bliver indsamlet, bliver misbrugt.

Vi synes også, det ville have klædt regeringen, hvis den mere alvorligt havde arbejdet på at sikre borgerne mod at blive aflyttet.

Vi har dog set noget, jeg godt vil sige er positivt. Vi har set en positiv holdning fra regeringen det sidste års tid til halvandet, et skift, hvor den har ændret holdning til kryptering og har sagt, at nu vil den godt arbejde for kryptering.

Men det er faktisk mest blevet til noget med en holdning. Det er faktisk lidt svært at se den

omsat til ordentlig handling, og det synes vi er dybt problematisk, for det, vi har set, er jo i virkeligheden kun begyndelsen til det, der kan blive meget værre, efterhånden som teknologien breder sig.

Det er ikke kun en døgnflue, det er et problem, som vi skal have gjort noget ved, hvis vi skal undgå, at det bliver et overvågningssamfund.

Derfor havde vi gerne set, at regeringen havde taget borgernes parti og ikke efterretningsvæsenets parti og havde sagt, at dette her skal vi have afdækket, at vi skal have klarhed over, hvad det er for en aflytning, borgerne kan blive udsat for, således at vi også kan få en demokratisk debat om det.

Vi havde også gerne set, at regeringen systematisk havde igangsat initiativer, der kunne have sikret, at borgerne kunne kommunikere uden risiko for aflytning.

Jeg skal derfor på vegne af SF fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget finder det påvist, at det er muligt at aflytte civil kommunikation i stort omfang, pålægger Folketinget regeringen

- at nedsætte en af regeringen uafhængig kommission, der skal undersøge mulighederne for aflytning af elektronisk kommunikation, beskrive, hvor der gennem statslige anlæg foretages aflytning af civil kommunikation og komme med forslag til, hvorledes borgerne kan beskyttes ved anvendelse af forskellige elektroniske kommunikationsmedier,
- aktivt at fremme anvendelse af kryptering af kommunikation gennem krypteringsprogrammel, der baserer sig på åben kildekode, og herunder også at etablere den nødvendige organisation og infrastruktur til anvendelse af elektroniske signaturer med kryptering med maksimal sikkerhed.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 87).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skal blot understrege, at de to forslag til vedtagelse naturligvis på ingen måde er i strid med hinanden, tværtimod er det to forslag, der supplerer hinanden, og er to fremgangsmåder, som vi selvfølgelig på venstrefløjen ønsker begge skal gennemføres.

Arne Melchior (CD):

Jeg vil gerne på CD's vegne sige tak til forsvarsministeren for den besvarelse, han har givet. Flere ordførere har sagt, at den var kort, koncis, fyldestgørende og tillidvækkende, og det er CD enig i.

Jeg vil også gerne bakke op bag de ordførertaler, der er holdt af hr. Jensby og hr. Helge Adam Møller, og i og med jeg gør dette, har jeg da et lille håb om, at tvillingeordførerne, hr. Albrechtsen og hr. Knud Erik Hansen, måske kan lade mig slippe for den byge af korte bemærkninger, som de har rettet til de andre herrer. I alle tilfælde vil jeg bakke de svar op, som Venstres og De Konservatives ordførere allerede har givet.

Jeg må nok sige, at det forbløffer mig meget at høre, jeg tror, det var hr. Knud Erik Hansen – ja, det var det jo – der sagde, at han manglede kontrol. Men så vidt jeg ved, er hans partiformand, hr. Holger K. Nielsen, medlem af Folketingets Kontroludvalg, så det var måske værd at tage en samtale med ham, hvis de skulle mødes en dag, og så er jeg sikker på, at så vil hr. Knud Erik Hansen få at vide, at hr. Holger K. Nielsen sidder på kontrollen, og det må da være betryggende for hr. Knud Erik Hansen.

Som de nævnte ordførere allerede har været inde på, har vi jo haft tilsvarende debatter i året 1999 og i året 2000, og nu er det altså tredje gang med lidt varianter, men stort set samme formål, og jeg finder det kedsommeligt. Men hvad, genbrug er jo moderne, og derfor vil jeg min vane utro læse resten af min ordførertale op, idet jeg også vil benytte mig af genbrug, nemlig af, hvad jeg sagde ved den tilsvarende forespørgsel i 1999.

Der indledte jeg faktisk med at synge, og Folketingets formand var så venlig at lade det passere og senere i en tale endda omtale det positivt. Det skal jeg nu skåne forsamlingen for i dag; med de billetpriser, der gælder herinde, skal jeg jo ikke stille min stemmepragt alt for meget til skue.

Men jeg kan da deklamere det lille vers, jeg indledte med, idet jeg dog forbedrede det en lille

smule. Det lød sådan: »Lytte til hinanden, lytte til hinanden, og et lille kik måske, det er efterretningstjenestens ABC.« Så kan enhver jo selv sætte melodi til.

Ja, sådan er det, og jeg læser som sagt op fra CD's ordførertale i 1999, og så kan man lide det, eller man kan lade være, men sådan er det, og sådan vil det vedblive med at være, og sådan vil det vedblive med at udvikle sig.

Spionage er jo ikke noget nyt, og at spionage altid har benyttet sig af de mest avancerede muligheder inden for teknik og andet, det ved vi også. Det gælder stater imellem, det gælder i handel og i industri, og der er også kontraspio- nage. Sådan er dét.

Det meste af i hvert fald det, der foregår hos os, er jo, så langt som vi overhovedet har chance for at påvirke det, til dette samfunds fordel, men vi må altså også være forberedte på, at der er kontraspio- nage, som *ikke* tager sigte på vores fordel.

Det er klart, at den nye teknik kræver maksimal påpasselighed, og det har vi altså et antal ministre til, og vi har et Kontroludvalg dertil, og dem har vi i CD tillid til, og så skal den debat så- mænd ikke være længere for min skyld.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg skal nok spare hr. Arne Melchior for nødvendigheden af at bevæge sig op på talerstolen endnu en gang, men jeg vil lige rette en fejl, for det, jeg sagde, var ikke, at der var manglende kontrol, den debat vil jeg ikke gået ind – nej, så kan hr. Arne Melchior læse udskriften bagefter – men det, jeg sagde, var, at jeg synes, det er problematisk, at hele den borgerlige fløj og åbenbart også CD ikke vil være med til at belyse de problemer, der kan ligge i det her, og den mulige aflytning, der foregår.

Hvis det f.eks. er sådan – nu taler jeg helt hypotetisk – at efterretningsvæsenet rent faktisk lytter, men sorterer ganske gevaldigt, så snart det er civil kommunikation, ville det så ikke være rimeligt, at borgerne fik en beskrivelse af, at vi rent faktisk kan lytte, og at vi også lytter, men at vi gør det, at vi sorterer fra, når det er civil kommunikation, således at borgerne vidste, at hvis der nu sad en eller anden galning, der misbrugte det, så var det faktisk det, man skulle beskytte sig imod? Er det ikke rimeligt i et demokratisk samfund, at man får det at vide? Det var det, jeg efterlyste, ikke at der var kontrol,

men at borgerne fik en mulighed for at få oplysning om, hvad der foregår.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu har hr. Arne Melchior blind tiltro til, at den parlamentariske kontrol fungerer. Det ved jeg ikke hvordan hr. Melchior kan have, han er da vist ikke selv repræsenteret i Kontroludvalget, så vidt jeg ved.

Kunne det ikke efter hr. Melchiors opfattelse så være en rimelig ting, at det Kontroludvalg i det mindste blev udvidet, så det fik en størrelse, så partierne, ligesom det f.eks. gælder for Det Udenrigspolitiske Nævn, alle sammen fik mulighed for at deltage? Det er jo sådan, at det kun er de store partier, der er repræsenteret i det Kontroludvalg.

Det såmænd muligt, at hr. Arne Melchior har så dyb og grundfæstet en tillid til Venstre og De Konservative, at det er tilstrækkeligt for hr. Arne Melchior, men det er altså ikke tilstrækkeligt for mig, det må jeg sige. Men det kunne måske lade sig gøre, at vi kunne blive enige om at lave en sådan udvidelse af udvalget, således at den parlamentariske kontrol i det mindste kunne få en større dækning og en større bredde.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jovist har jeg da tillid til de medlemmer, som V og K har sat ind i Kontroludvalget, men som jeg fremhævede i min mere eller mindre ordførertale, har jeg også tillid til hr. Holger K. Nielsen, og han sidder der jo også. Så hvorfor spørge til V og K, når jeg nu har erklæret, at jeg er tryk ved, at hr. Holger K. Nielsen sidder der?

Så vil jeg sige til hr. Knud Erik Hansen, at der er jo altså kontrol, så jeg kan ikke se, at befolkningen skal have krav på at have nøjagtigt indseende i dansk spionage, respektive kontraspio- nage, i efterretningstjenesternes arbejde. Det kan jeg ikke indse.

Jeg mener, at vi herinde er befolkningens til- lidsmænd m/k. Dem skal den have tillid til, dem har den selv udpeget, og den har mulighed for at skifte os ud. Vi har disponeret her med et stort flertal, hvordan vi vil have kontrollen indrettet, sådan fungerer den, og så er der ikke behov for at belyse mere. Det kan aldrig være produktivt eller hensigtsmæssigt.

Hr. Keld Albrechtsen har jeg jo svaret om tillid, og så spørger hr. Keld Albrechtsen, om jeg kunne tænke mig, at dette Kontroludvalg skulle

være større. Jo, jeg vil da meget gerne have en plads i det, men jeg har såmænd nok at lave. Det er jo også kun de fem største partier, der har pladser i Folketingets Præsidium, dem har jeg også tillid til, og vi kan jo ikke alle sammen være alle vegne.

Jeg kan ikke se, at kontrollen på nogen måde bliver væsentlig bedre, fordi der sidder flere partier. Det er min opfattelse, at den slags ting skal holdes så tæt ind til kroppen og så snævert som muligt. Vi skal ikke offentliggøre vore planer om alting. Det tjener ikke dansk interesse. Det er en misforståelse.

Åbenhed er sådan et dejligt slagord, men det er ikke alt, der skal være fuldstændig åbent. Det tjener ikke danskhedens sikkerhed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det glæder mig, at hr. Melchior godt vil være med til at overveje at give den parlamentariske kontrol bredere basis. Hr. Melchior sagde jo, at han ikke havde noget imod, hvis CD fik en plads i Kontroludvalget. Jeg kunne forstå, at han så altså ikke er opmuntret ved udsigten til arbejdsbyrden, men det må da være væsentligt for CD – det er det i hvert fald for Enhedslisten – selv at kunne deltage. Jeg synes, det er meget væsentligt, at alle partier f.eks. i Folketingets Europaudvalg og i Det Udenrigspolitiske Nævn har mulighed for at deltage i den parlamentariske kontrol på de områder, ligesom jeg selvfølgelig også synes, det er væsentligt her. I nogle tilfælde sker det så under fortrolighed, og det kan vi jo godt håndtere.

Derfor bliver jeg nødt til at gentage mit spørgsmål, om hr. Arne Melchior ikke finder, at det ville være en god idé, at CD og Enhedslisten – i hvert fald de to partier – også bliver repræsenteret i Kontroludvalget.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Der er den forskel på Kontroludvalget og andre former for kontrol i det her tilfælde, at den kontrol, der foretages, jo er hemmelig, den må ikke komme ud. Man må ikke informere om den.

Når vi rejser den her sag og siger, at vi synes, det er vigtigt at få belyst den, er det, fordi vi oplever, at det er et stort problem og kan blive et potentielt stort problem med frygt for et overvågningssamfund, hvor vi mener, at det er vigtigt, at man går hen og belyser de muligheder,

der er, også den måde, det foregår på i Danmark.

Jeg udelukker ikke, at det foregår forsvarligt. Men jeg synes, vi har krav på at få en nærmere belysning og ikke kun at blive henvist til et Kontroludvalg, som ikke må fortælle noget videre. I et demokratisk samfund er det vigtigt, når vi har store væsentlige spørgsmål, at det også kommer borgerne til kendskab, således at borgerne kan vurdere, om det her er korrekt.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg forstår, at det er vigtigt for Enhedslisten at sidde med i Kontroludvalget. Det er ikke vigtigt for CD, og det er i hvert fald helt sikkert, at hr. Keld Albrechtsen ikke bør sidde i sådan et Kontroludvalg, for han er ikke nogen god lyttepost. For jeg har ikke sagt, at CD vil overveje at udvide det udvalg. Jeg blev bare spurgt, om jeg ikke syntes, at det kunne være meget sjovt at sidde der eller godt at sidde der. Jo, jeg har da så meget selvrespekt, både for mine kolleger i CD og mig selv, og det ville da være meget sjovt.

Men dermed har jeg da ikke sagt, at jeg vil arbejde for det. Vel vil jeg ikke nikke-nikke nej. Så jeg kan slet ikke bruge hr. Keld Albrechtsen til at overvåge noget, når han ikke kan forstå den klare tale, jeg holdt om dette.

Jeg deler ikke hr. Knud Erik Hansens frygt for overvågningssamfundet. Jeg ved, at vi har Politiets Efterretningstjeneste og militærets efterretningstjeneste, og det er jeg tryk ved. Jeg ville nødig være foruden. Og det skal vel ikke være sådan engang, at alle politifolk skal vide, hvad Politiets Efterretningstjeneste ved. Det kunne jeg da ikke drømme om at foreslå, og så altså langt mindre at borgerne skulle have krav på at vide det hele. Jeg er sikker på, at borgerne gerne vil være fri, og borgerne vil gerne have tillid til det hus og dets medlemmer og vore beslutninger herinde, så de er tilfredse ligesom jeg og trygge og sover godt om natten vidende, at der er disse organer. Sådan skal det være.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Egil Møller som ordfører.

Egil Møller (DF):

Da Dansk Folkepartis ordfører på dette område, hr. Peter Skaarup, ikke har mulighed for at være til stede, skal jeg på hans vegne fremføre Dansk Folkepartis holdning.

Enhedslisten har igen rejst en forespørgselsdebat i Folketinget, som vi har en drøftelse af her i dag, om de danske myndigheders kendskab til det USA-ledede globale aflytningssystem Echelon og en række andre spørgsmål.

Vi synes, det er rigtigt, at man i Folketinget stiller spørgsmål og debatterer de ting, der foregår og debatteres uden for Folketingets tykke mure. Vi har i Dansk Folkeparti bemærket, at der har været en levende debat om et overvågningssystem, som kaldes Echelon. Vi vil også gerne tilkendegive, at det er vigtigt, at vi sikrer borgerne den tryghed, der er i, at man har ret til et privatliv. Og hvis det er sådan, at et overvågningssystem som Echelon, hvis det overhovedet findes, eller andre overvågningssystemer krænker privatlivet ud over alle grænser, er det vores opgave i Folketinget at skride ind i det omfang, regeringen ikke vil sørge for det.

Der har været mange rygter og mange artikler, bl.a. i Ekstra Bladet, om Echelon-systemet. Bl.a. har den britiske journalist Duncan Campbell henvendt sig til Europa-Kommissionen med en rapport, som indeholdt oplysninger om Echelon. Efterfølgende har den tidligere leder af CIA James Woolsey i Wall Street Journal også oplyst, at Echelon fandtes, og at CIA brugte systemet, bl.a. til industrispionage.

Vi må samtidig sige, at i Dansk Folkeparti mener vi, det er vigtigt, at efterretningstjenesterne kan varetage deres opgave og herunder selvfølgelig også den danske efterretningstjeneste. I sådanne spørgsmål, hvor der f.eks. er tale om danske statsborgere, der arbejder for fremmede magter og er med til at undergrave vores sikkerhed her i landet, ja, så skal der selvfølgelig være en effektiv efterretningstjeneste og et effektivt efterretningsvæsen.

Det, som vi undrer os over, er, at regeringen ikke lægger kortene på bordet og siger, om Echelon findes eller ikke findes, i stedet for at der stadig væk skal være usikkerhed om det.

Til slut skal jeg gøre opmærksom på, at Dansk Folkeparti ikke kan støtte det af Enhedslisten fremsatte vedtagelsesforslag.

Elisabeth Arnold (RV):

Også jeg står nu her for tredje gang og skal holde en ordførertale om Echelon-problemerne. Jeg vil ikke bebrejde Enhedslisten, at de rejser denne forespørgsel. Jeg beundrer tværtimod deres udholdenhed, for jeg synes jo ikke, der kommer så forfærdelig meget nyt i de svar, som ministrene giver. På et eller andet tidspunkt må det jo også

gå op for Enhedslisten, at der er grænser for, hvad man kan få ud af disse forespørgsler, når man arbejder som nationalt parlament, og hvor Danmark som nation ikke er direkte involveret – tilsyneladende i hvert fald – i de aktiviteter, der foregår under den aktivitet, vi omtaler som Echelon.

Jeg har prøvet at opløse forespørgslens ordlyd i fire spørgsmål.

For det første bliver der spurgt om: Hvad kender de danske myndigheder til Echelon? Og der var svaret nu, at man ikke kan bekræfte dets eksistens, og man kan heller ikke afkræfte, at det eksisterer. Det er, så vidt jeg kan høre, nøjagtig det samme, som man har sagt de tidligere gange, man har diskuteret Echelon-samarbejdet her i Folketinget.

Jeg har tidligere sagt, at jeg er temmelig overbevist om, at samarbejdet eksisterer, men jeg kan ikke bevise det. Jeg kender ikke noget til det. Som parlamentsmedlem har jeg ingen muligheder for at vide det.

Det næste spørgsmål er: Hvordan samarbejder Danmark med USA og Storbritannien om aflytning? Og der er svaret, at teknisk set kan alle aflytte, og at samarbejdet er fortroligt. Der må jeg så igen henvise til det, der tidligere er sagt, at vi har en regering, som har fået overladt disse beføjelser til at varetage efterretningstjenesternes arbejde.

Vi har et Kontroludvalg i parlamentet, hvor de fem største partier har sæde. Jeg går ud fra, at de medlemmer, der er dér, er opmærksomme og nidkære og grundige og spørger til, hvad der foregår. De må imidlertid ikke fortælle noget videre, og derfor har vi, der ikke sidder der, selvfølgelig et problem, fordi vi ikke er fuldt informeret, hvis der overhovedet foregår noget. Det ved vi heller ikke. Dette svar er også det samme, som er blevet givet tidligere.

Det tredje spørgsmål er så: Hvad gør regeringen for at gøre det muligt for danskere at sikre sig mod aflytning? Ja, de tekniske forhold er sådan, at den eneste mulighed, man har for at undgå at blive aflyttet, er fri kryptering, en mulighed for at kryptere sine meddelelser. Man kan ikke lovgive sig ud af det her, fordi de tekniske muligheder ikke kan kontrolleres og reglerne ikke kan håndhæves. Derfor er det simpelt hen nødvendigt at give folk mulighed for at indpakke deres meddelelser i en konvolut af kryptering, således at brevhemmeligheden også udstrækkes til at omfatte elektroniske meddelelser.

Disse svar var også enslydende med dem, vi har fået tidligere.

Det sidste spørgsmål var så: Hvordan samarbejder Danmark med USA og Storbritannien om retningslinjer for kryptering? Sådan som jeg har hørt svaret, er der altså et samarbejde mellem medlemslandene i Wassenaar-aftalen. Udviklingen på området følges af en følgegruppe, som regeringen har nedsat, og de detaljerede retningslinjer for, hvordan krypteringsreglerne skal håndhæves eller skal gennemføres, er national kompetence.

Der er intet i disse fire spørgsmål, som er nyt i forhold til det, vi tidligere har diskuteret.

Jeg spørger mig selv, om ikke Enhedslisten snart forstår, at parlamenter ikke kan gøre så forfærdelig meget her. For forespørgsler er jo over for ministre; dér holder vi ministre op på, hvad de skal stå til ansvar for. Samråd i udvalgene: Det er også ministre, der bliver spurgt dér. Så kan vi nedsætte undersøgelseskommissioner, hvis vi har mistanke om, at der er foregået noget kriminelt. Det har jeg ikke hørt Enhedslisten foreslå, men det er måske det, som er det næste skridt? Og til sidst har vi den mulighed i Folketinget, som vi har haft gennem mange år, at vi har et Kontroludvalg, der følger dette arbejde og har mulighed for at stille spørgsmål til regeringen i dette Kontroludvalg.

Den eneste mulighed for at komme videre er jo sådan set at sætte sin lid til Europa-Parlamentet, som har et medlemsland af det påståede Echelon-samarbejde, nemlig England, iblandt sin medlemskreds.

Jeg har svært ved at se, at det danske Folketing kan gøre noget på egen hånd, som kan kaste lys over dette. Og jeg tror ikke, at vi kommer meget længere.

Det Radikale Venstre kan ikke stemme for det fremsatte forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg forstod på fru Elisabeth Arnold, at hun ikke fuldt ud er klar over, om Danmark direkte eller indirekte er knyttet til det amerikansk-britiske aflytningssystem, som ofte kendes under betegnelsen Echelon.

Det er klart, at det kan fru Elisabeth Arnold jo ikke vide, for det er jo lige præcis det spørgsmål, som ministrene nægter at besvare, og som de muligvis har redegjort for i Kontroludvalget – det ved vi jo så ikke om de har – men som de derfor ikke har redegjort for over for Det Radi-

kale Venstre, selv om Det Radikale Venstre altså sidder i regeringen.

Jeg vil godt spørge: Er det ikke temmelig frustrerende for et regeringsparti, hvis situationen rent faktisk er den, at vi direkte eller indirekte er knyttet til Echelon gennem disse samarbejdsaftaler, men at vi så har et regeringsparti, der simpelt hen ikke ved det?

Det vil jeg bede fru Elisabeth Arnold kommentere og også spørgsmålet, om Det Radikale Venstre ville være indstillet på, at vi fik et bredere grundlag for Kontroludvalget, så alle partierne kunne sidde der.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Fru Elisabeth Arnold havde nogle betragtninger om Kontroludvalget, og jeg kan helt tilslutte mig dem og i det hele taget det, der blev sagt i talen. Der blev sagt, at dette Kontroludvalg på fem personer jo ikke har lov til at fortælle deres folketingsgrupper eller andre, hvad de får at vide. Sådan skulle det også være, forstod jeg, og det er jeg enig i.

Men jeg kan garantere fru Elisabeth Arnold – og nu taler jeg som ét af de fem medlemmer – at både jeg og de øvrige fire, hvis vi fik at vide eller fik mistanke om, at der skulle foregå et eller andet, som ikke var i overensstemmelse med dansk lovgivning, nok skulle finde en udvej også inden for lovgivningens rammer for at få gjort højt, klart og tydeligt opmærksom på det.

Sådan håber jeg og er overbevist om, at det også vil være, når vi om forhåbentlig ikke ret lang tid får en ny regering og nogle nye ministre, at de også vil blive holdt i ørerne af det på det tidspunkt nye Kontroludvalg. Sådan skal det selvfølgelig være.

Jeg har været der i 7-8 år, og jeg kan garantere, at alle i det udvalg er optaget af, at det skal foregå efter reglerne.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne starte med at takke hr. Helge Adam Møller for tilsagnet om, at alting går rigtigt for sig i Kontroludvalget. Jeg håber heller ikke, jeg sagde noget som helst, der antydede, at jeg troede noget andet. Men alene det faktum, at Kontroludvalgets medlemskreds strækker sig fra det yderste højre til og med SF beroliger mig en lille smule, for så vil der formentlig være en ret bred politisk afdækning af, hvad interesse man måtte

have i at bringe en minister i uføre, eller hvad der nu ellers kan være af politiske interesser.

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg sige, at Det Radikale Venstre meget, meget gerne ville være i det Kontroludvalg. Det kan jeg forsikre hr. Keld Albrechtsen om. Det kan man arbejde hen imod på to måder. Enten ved at lave reglerne om eller også ved at prøve at få fremgang ved valget, så man bliver så stor, at man kan komme med i Kontroludvalget. Vi arbejder på det sidste.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jann Sjursen som ordfører.

Jann Sjursen (KRF):

Jeg har ikke meget at føje til debatten her, men jeg vil godt indledningsvis sige tak til forsvarsministeren for den besvarelse af forespørgslen, han gav på regeringens vegne. Vi deler det svar, som ministeren gav, helt og fuldt fra Kristeligt Folkepartis side, og derfor skal jeg ikke føje noget til.

Men jeg vil godt fremhæve et enkelt aspekt i det, som forsvarsministeren var inde på, og som jeg synes er væsentligt, når man taler om, hvordan civile kan beskytte sig i forhold til aflytning, nemlig spørgsmålet om kryptering. Der understregede forsvarsministeren, det var vist endda på IT- og forskningsministerens vegne, regeringens politik på det område, og det er, at den skal baseres på fri anvendelse og import af kryptering. Det er et vigtigt element, og det synes jeg sådan set – når man skal se ud over de gætterier, der kan være i forhold til, om man kan bekræfte eller afkræfte eksistensen af et Echelon-aflytningssystem eller ej – står tilbage som et vigtigt element i forhold til at give den enkelte borger mulighed for at beskytte sig mod aflytning, ikke blot i forhold til fremmede magter, men i det hele taget, når det gælder anvendelse af elektronisk kommunikation.

Så vil jeg sige i forhold til de to forslag til vedtagelse, der er fremsat af henholdsvis SF og Enhedslisten, at det følger af det, jeg har sagt, og den tilslutning til regeringens redegørelse, som er fremkommet her i dag, at vi ikke fra Kristeligt Folkepartis side finder, at det er nødvendigt hverken at støtte den ene eller den anden vedtagelse på baggrund af debatten her i dag.

Forsvarsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg skal meget kort knytte et par ekstra kommentarer til den debat, der har været her i Folketingssalen, og jeg skal indlede med at sige, at fru

Pernille Blach Hansen jo på fremragende vis gjorde det klart i de svar, hun gav på en række spørgsmål, der blev stillet af andre folketingsmedlemmer, hvorledes reglerne er for Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning af oplysninger i udlandet med henblik på at sikre det danske samfund bedst muligt.

Den opgave løses med fuldstændig sikkerhed for, at der ikke foretages nogen indhentning, der omfatter danske statsborgere eller personer bosiddende i landet. Så der er fuldstændig klare regler her, som jeg naturligvis er garant for overholdes, og jeg mener, at den parlamentariske kontrol er kontrol med regeringen. Det er ministrene, der er ansvarlige for efterretningstjenestene, og jeg er naturligvis ansvarlig for, at Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning af oplysninger foregår efter reglerne, hvilket vil sige, at Forsvarets Efterretningstjeneste indhenter oplysninger i udlandet af betydning for landets sikkerhed.

Jeg vil gerne sige, at problemet med de forslag til vedtagelse, der er fremsat, jo netop er, at de på forskellig vis, først og fremmest Enhedslistens forslag, men også SF's, vil gøre det fuldstændig umuligt for en dansk efterretningstjeneste at løse sine opgaver. Og de opgaver, vi løser, er altså væsentlige opgaver. Hr. Helge Adam Møller var inde på nogle af de pligter, regeringen har, nemlig at beskytte landets borgere mod grupper, grupperinger, personer eller andre lande, der vil misbruge eller true det danske samfund.

Men det hører også med til historien, at den danske efterretningstjeneste naturligvis også arbejder med henblik på at sikre de fornødne informationer til de opgaver, vi løser i udlandet, og jeg kan betro Folketinget, at vi ikke kunne løse vores opgaver tilfredsstillende efterretningsmæssigt set hverken på Balkan eller i Afrika, hvis ikke vi havde et meget tæt samarbejde med en række lande om indhentning af de fornødne oplysninger.

Disse efterretninger skal indhentes i et tæt samarbejde med andre landes efterretningstjenester, og det forudsætter det simple, at der er tale om fortrolige aftaler. Det forudsætter gensidig tillid og fuldstændig fuld fortrolighed.

Derfor kan vi ikke offentliggøre præcist, hvilke nationer og tjenester vi samarbejder med, og vi kan heller ikke redegøre for det konkrete indhold af et sådant samarbejde. Det turde være enkelt og forståeligt, at det er betingelserne for samarbejde med efterretningstjenester, og det er

naturligvis op til ansvarlige partier at diskutere det. Men jeg mener ikke, der kan herske nogen tvivl om, at man, hvis man er et ansvarligt parti, så også er ansvarlig for danske borgeres sikkerhed, herunder de styrker i udlandet, der arbejder på vores mandat. De skal sikres den bedst mulige information, den bedst mulige indhentning af efterretninger, således at de kan løse opgaven.

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Albrechtsen vedrørende spørgsmålet om det bevillingsmæssige i forbindelse med institutionen ved Hjørring, at jeg har givet svar på en række spørgsmål til Folketinget. Der er overhovedet ikke noget at komme efter. Vi holder os nøje til de bevillingsmæssige regler, der er aftalt.

Jeg ville ikke personlig have haft noget som helst problem med at søge et aktstykke om sagen. Imidlertid er vi nødt til at sige, at for så vidt angår opgradering af teknisk udstyr, er det en fortrolig oplysning. Vi har i Danmark ingen interesse i at informere offentligheden og andre nationer, andre, der kunne være interesseret i det, om, hvilken form for udstyr der er tale om, og heller ikke i hvilket omfang der er anvendt midler til det. Men bevillingsreglerne er fuldstændig klart overholdt her. Der er overhovedet ikke noget at komme efter.

Fru Elisabeth Arnold og andre var jo inde på selve forespørgsels tema, Echelon, og der kan vi altså ikke komme det nærmere, end at regeringen ikke deltager, og dens efterretningstjenester deltager ikke i et sådant samarbejde. Og ja, det er sandsynligt, at noget sådant eksisterer. Der kan indhentes oplysninger elektronisk. Det gøres der af alle lande i udlandet af betydning for det pågældende lands sikkerhed, og det er da meget sandsynligt, at et sådant samarbejde eksisterer, men nærmere kendskab har vi ikke til det.

Jeg har tidligere i et svar her i Folketingssalen redegjort for, at vi har et samarbejde med andre nationer om efterretningsmæssig virksomhed, og at vi naturligvis er meget omhyggelige med at sikre, at vi overholder lovens bestemmelser om indhentning af oplysninger i udlandet til gavn for det danske samfunds sikkerhed og danske borgeres sikkerhed. Det er vores opgave.

Jeg tror ikke, at vi i virkeligheden kan bidrage med yderligere oplysninger om nogle af de spørgsmål, der er stillet. Det turde være helt klart, at alle de spørgsmål, som det er muligt at besvare, er besvaret i indtil flere forespørgsler.

Jeg tror simpelt hen ikke, at det er muligt at komme det nærmere.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Når ministeren siger, at det forslag til vedtagelse, som Enhedslisten har fremsat, ville umuliggøre efterretningstjenestens arbejde, så vil jeg svare, at det ikke er tilfældet, medmindre der foregår ting i efterretningstjenesten, som ikke burde foregå. Ellers ville udarbejdelsen af sådan en redegørelse, som vi har foreslået, jo på ingen måde skabe problemer. Det er blot et spørgsmål om, at regeringen forlader den ikkehøre- og ikkese-linje, som den har valgt at indtage, og i stedet for begynder at samarbejde med Folketinget og offentligheden om at få så stor en åbenhed omkring de her spørgsmål, som det er muligt, og som kan gennemføres i langt højere grad, end det er tilfældet i dag, uden at nogle danske soldater af den grund kommer i fare, eller der på anden vis opstår nogen som helst problemer.

Jeg synes, det er symptomatisk for det hemmelighedskræmmeri, der opretholdes, at man ikke på nogen som helst måde vil gå ind i en forklaring på, hvorfor man opfører et så enormt anlæg som det, der er tale om i Hjørring, som jo helt åbenlyst ikke er nødvendigt til det formål, man selv siger, at det har.

Men vi må altså konstatere, at man ikke ønsker den åbenhed. Man ønsker ikke at gå så langt, som det er muligt for regeringen i henseende til at informere. Det synes jeg er beklageligt, for det er jo klart, at der kan være nogle forhold, som i sagens natur er fortrolige, men det er jo ikke det, der er regeringens linje.

Regeringens linje er i realiteten, at man slet ikke ønsker at løfte en flig for noget som helst på det her område, og derfor tillader man en udvikling, hvor der opbygges et overvågningssamfund, som indebærer en stor risiko for borgernes retssikkerhed, uden at man fra dansk side gør noget som helst ved det, eller samtidig med at man måske endda fra dansk side sidder og deltager i fortrolige drøftelser om, hvordan man kan bryde krypteringskoder, installere såkaldte bagdøre osv. Det er det, der bl.a. foregår med udgangspunkt i det såkaldte ILET's-samarbejde og i Wassenaar, og man har også valgt at indtage den linje over for det, at det skulle Folketinget og offentligheden ikke have noget at vide om.

Jeg kan sige fra forespørgernes side, at det selvfølgelig efter vores opfattelse er en uacceptabel tilstand, men det vil jo ikke lykkes regerin-

gen i det lange løb at blive ved med at lægge låg på den her debat. Fra debat til debat får vi trods alt lidt mere at vide, og derfor kan jeg da kun give ministrene tilsagn om, at Enhedslisten fortsætter det arbejde, som vi har indledt for nogle år siden, med at få afdækket disse her forhold og de hemmelige aftaler mellem Danmark og USA og Storbritannien. Derfor bliver denne her debat ikke afslutningen på dette projekt.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Hansen (SF):

Jeg tror, der var en ting, vi alle sammen kunne blive enige om, nemlig at der ikke kom meget nyt frem i denne her debat. Det, vi så, var det sædvanlige billede af en regering, der sådan lidt panisk siger, at vi endelig ikke skal røre efterretningsvæsenet, og den gør det her til primært en sag om efterretningsvæsenet, hvad det jo ikke er.

Det her er primært en sag for det civile samfund, fordi efterretningsvæsenet nu har teknikker, som gør, at de går ind og lytter på civil kommunikation. Derfor bliver det i virkeligheden en debat om demokrati og også om borgernes rettigheder og borgernes sikkerhed, langt mere end det bliver en debat om efterretningsvæsenet.

Det er i virkeligheden også typisk, at regeringen sætter forsvarsministeren til at besvare spørgsmålet, hvor denne sag jo mere er et spørgsmål om borgernes sikkerhed.

Jeg synes, der har været en del debat også om kryptering, og det er trods alt et skridt på vejen. Men det har været, som om man er blevet glad, fordi vi nu er kommet fra en tilstand, hvor kryptering var forbudt, til, at kryptering nu er fri, og det skulle så være nok. Man mener, at man så har gjort nok, fordi man nu siger, at kryptering er fri. Det fungerer jo ikke.

Hvis kryptering skal fungere, kræver det en helt anden indsats end bare tilbagelænet at sige, at nu er kryptering fri. Det kræver, at man aktivt går ind og er med til at sørge for, at kryptering også bliver brugt og kan bruges.

Det svarer til, at man sagde, at der var fri ret til at etablere kollektiv trafik i Danmark, og vi så hver lavede vores jernbane.

Hvis kryptering skal fungere, kræver det, at man i fællesskab har nogle systemer, som man er fælles om. Og det, man kan se, er, at hele efterretningsvæsenets påvirkning fra USA's politik jo har betydet, at det program og det, vi anvender normalt, ikke har indbygget de sikker-

heder, der skal anvendes og skal til, for at vi kan få sikkerhed for, at vi kan kommunikere frit.

Derfor er der brug for, at der er andre, der går ind og aktivt arbejder for, at kryptering også bliver anvendt, og at det sker med åben kildekode. Der er brug for langt mere end det, regeringen har gjort nu. Der er i virkeligheden brug for en offentlig indsats, som gør, at det offentlige både går ind og er med til at organisere og arbejde og i virkeligheden bygge en infrastruktur op til sikker kommunikation af elektronisk kommunikation.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 86 af Keld Albrechtsen (EL) (se ovenfor) forkastedes, idet 13 (SF og EL) stemte for, 91 (S, V, KF, DF, CD, RV, KRF, Mogens Andreasen (UP), Frank Dahlgaard (UP) og Thorkild B. Fransgaard (UP)) imod.

Forslag til vedtagelse nr. 87 af Knud Erik Hansen (SF) (se ovenfor) forkastedes, idet 13 (SF og EL) stemte for, 91 (S, V, KF, DF, CD, RV, KRF, Mogens Andreasen (UP), Frank Dahlgaard (UP) og Thorkild B. Fransgaard (UP)) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 151:

Forslag til folketingsbeslutning om frivillig støtte til politiske partier.

Af Jes Lundé (SF) m.fl.
(Fremsat 20/3 2001).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Frank Jensen):

Beslutningsforslaget fra Socialistisk Folkeparti indebærer, at der stilles en række yderligere betingelser, for at politiske partier kan modtage økonomisk støtte fra det offentlige.